

UDK 061.23:82(091)

Savić Marković ŠTEDIMLIJA

KONGRES P.E.N KLUBA*
(Priredila Marija Mašanović)

Krajem ovoga mjeseca drži se u Dubrovniku kongres delegata raznih svjetskih centara klubova pjesnika, esejista i novelista. Novine su već objavile i imena učesnika kongresa, gotovo čitav program njihovog rada i sve detalje u vezi sa njegovim održavanjem. Tako možemo o tome kongresu imati već unaprijed jednu približno jasnu sliku, te se ne može smatrati preuranjenim ako se i sada, prije njegovog održanja, o njemu piše na osnovu onoga što se već zna o njegovom programu rada i bavljenja delegata u našoj sredini. Zatim, ma što da se piše sada o radu kongresa to neće niukoliko uticati na izmjenu njegovog programa, ali je ipak potrebno učiniti neke opaske baš ovdje u Podgorici, u čijoj se blizini drži taj kongres.

Sada na početku ovogodišnje turističke sezone ovaj kongres PEN-klubova ima da posluži kao odlično sredstvo propagande naših prirodnih ljepota i turističkih atrakcija. Naši mjerodavni turistički krugovi su sa tim svakako računali i, nema sumnje, oni će ovu priliku vješto i potpuno do kraja iskoristiti. Za njih, a oni predstavljaju danas glavni i skoro jedini naš državni porezni ured za strance i jedan od najvažnijih instrumenata za ubiranje državnih prihoda za vrijeme sezone, ovaj kongres ima jedino kao turistički izlet smisla i opravdanja. I zato će zaista taj kongres biti prava turistička atrakcija na našem Jadranu!

Na tome turističkom izletu kroz našu zemlju svjetskih pjesnika, esejista i novelista treba da učestvuje oko 230 delegata i gostiju. Tu dolaze uglavnom delegati evropskih i američkih centara, ali ne svih, a isključeni su svi ostali kontinenti zajedno sa SSSR. Iz Amerike je moguće da ne dođe niko, mada se očekuje i otud delegata, a u slučaju da ih ne bude, bio bi to kongres samo evropskih PEN klubova. Poznata su i imena glavnijih predstavnika evropskih klubova, koji će doći na kongres u Dubrovniku i prema tome se može očekivati da taj kongres, s obzirom na književnike koji će doći na isti, bude sposoban da u svemu zadovolji naše turističke potrebe na početku ove, inače veoma mršave, sezone.

* Test je objavljen u nedeljnom listu *Zeta*, god. IV, br. 21, Podgorica, 1933, str. 1.

Ko će sve doći na kongres?

U Njemačkoj je Hitlerova fašistička vlada raspustila sve sebi nepoćudne organizacije ili je barem raspuštila njihove Uprave i postavila u njima komesarijate. Tako je u PEN klubu postavila komesarijat, a iz njega su isključeni svi članovi, koji nijesu novome režimu bili poćudni. Delegati, koji će službeno zastupati njemački PEN klub su, dakle, službeni predstavnici ne njemačke književnosti i nauke, nego njemačkog fašističkog Hitlerovog režima. To su Hans Mak Elter i Erik Kobanovski, koji treba da se na kongresu pohvale trijumfom njemačke nacionalne igre koja je na prvome svome koraku ka izvršenju revolucionarnog plana spalila sve knjige najpoznatijih i najvećih njemačkih pisaca. Auditorij ima da taj njihov izvještaj poprati frenetičnim pljeskom i da se solidariše sa činom Hitlerovih šturmbataljona i mišljenjem njegovih penklubskih delegata. Dakle, Njemačku neće zastupiti niti braća Man, niti Johanes Bener, Niti Glezer, niti Kurela, niti Ren, niti Šulc, niti Vajskopf, niti Erust Taler! Svi ti pisci ako nijesu u emigraciji, nalaze se u zatvorima ili u internaciji, a za to vrijeme će u njihovome odsustvu PEN klub držati svoje sjednice u našem turističkom centru na Jadranu kao da su i oni prisutni.

Iz Engleske neće doći, razumije se, Bernar Šo, koji bi inače mogao da najviše reče o našim turističkim ljepotama, jer su mu od ranije poznate. A nema sumlje prvi intervjui, ako ne i jedini, sa ovim književnicima, biće o tome kako im se dopada na prvi pogled naša zemlja, naše more, naše banje, naši putevi i td. I oni će hvaliti sve biranim riječima, a naše novine će to štampati crnim slovima kao prvoklasne senzacije i dokumente o značajnom uspjehu naše turističke propagande!

Iz Bugarske će ih doći nekoliko, no među njima nema ni Georgi Bakalova, ni Kruma Velkova, ni Georgi Karaslavova, ni Hrista Radevskoga, ni Lamara, ni Kruma Kuljavka, ni Marka Mrčevskoga. Doći će samo bugarski Đorđe Glumac, Živko Spasić, Borivoje Stojković, Desanka Maksimović, Jovanka Hrvacanin! I zaista, žalosna je ta reprezentativna bugarska književnost, koju ima na ovome kongresu da zastupaju Liza Bagrjanova, Dora Gabe, Poljanov i Balabanov!

Iz Amerike će valjda doći Enri Kembi, ali zato neće doći ni Sinkler, Ni Lujs, ni Gold, ni Drajzer, ni Herbst, ni Herman, ni Kunic, ni Potamkin, ni naš doskorašnji turista Adamić!

Iz Mađarske nema, to se već razumije, Hidas, Matejke, Madarasa, Ileša, Kiša, Komjata, ali zato će doći Anton, Germanov, Melhior, Lendel, i Seveši, također kao i njemački službeni predstavnici Hortijeve Mađarske misli i knjige!

Musolinijevu fašističku Italiju kao i uvijek zastupa Marineti, koji će kao i prošle godine uzveličati svoga dućea na očigled i u prisustvu svih tih evropskih turista, koji će mu iz solidarnosti i uzajamnosti aplaudirati, a za to

vrijeme biće odsutan, recimo, Đovani Đermaneto i toliko drugih predstavnika talijanske književnosti, koji ili su izagnani, ili su internirani ili zatvoreni!

Tako su isto zastupljene i ostale zemlje: doći će službeni eksperti, a svi naredni i slobodoumni predstavnici književnosti i nauke tih zemalja ležaće za vrijeme kongresa, mada su i oni velikim djelom ranije učestvovali u radu PEN kluba, u zatvorima, internaciji ili progonstvu. Ni jedno istaknuto ime današnjice neće doći na taj kongres. Iz savezničke Francuske neće doći ni Roman Rolan, ni Barbis, koji bi znali da progovore istinu i taj kongres pretvore u jednu moćnu manifestaciju slobodnog ljutskog duha, danas kada je taj duh najgnusnije ugljeten i ponižen, neće doći iz Jugoslavije – pa to se razumije – ni Miroslav Krleža ni Cesarec, ali će zato doći mnogi od onih koji nijesu književnici i ne bave se njom, nego su tu samo radi toga da ju predstavljaju i budu njeni službeni tumači!

Dubrovački kongres treba da bude povod za jedan protest protiv poniženja čovjeka i umnog radnika, koga trebaju da predstavljaju ti delegati, a on će biti samo povod za uzajamne hvale i uznošenja podviga ugnjetača i ubica!

Neka Marineti referiše o smrti Mateotijevoj, Dora Gabe o smrti hrsta Smironenskoga, a Hitlerov delegat o progonstvima svih njemačkih pisaca i naučnika, pa će kongres imati čime da se zanima! A ako to oni neće učiniti – neka to učini ko drugi! Svejedno! To su posledice civilizacije, koju oni treba da zastupaju na ovome kongresu i ne treba, valjda da se nje stide!

U programu je da jedna najveća grupa učesnika posle kongresa posjeti i Crnu Goru. Mi znamo da njima neće na tome putu biti pokazano ništa što bi zanimalo jednoga pravoga književnika. A ako bi neko od njih i htio da pogleda dublje u našu istinitu stvarnost, to mu se ne bi dozvolilo. Na Cetinju će ih sresti naš službeni čičerone u crnogorskom odjelu, (čije se lice može vidjeti na svim cetinjskim razglednicama), a ti stranci će sa ushićenjem gledati spomenik pred dvorom, manastir, dvor i ostale istorijske objekte. Poneće sobom divan utisak iz te sredine, pogotovu pošto saslušaju veliku istorisku mudrost našega vodića sa znanjem istorije, kakvo nemaju kod nas ni profesori univerziteta. I zaista, taj ekspert za istoriju Crnogoraca izvršiće svoju dužnost savjesno i uspješno, da mu mogu svi profesori od Dušana Vuksana do Stojana Cerovića samo aplaudirati!

U Podgorici će se grupa pjesnika, eseista i novelista zadržati kratko vrijeme.

Tako će oni proći kroz Metohiju, Makedoniju i nastaviti dalje do granice!

Dobro nam došli, dragi gosti! Prijatan boravak, nadamo se i uvjereni smo! Budite veseli i osjećajte se kao kod svoje kuće. Iskreno vam kažemo!